

**LUNDS
KOMMUN**

Överförmyndarnämnden

**ATT VARA
GOD MAN
ELLER
FÖRVALTARE**

**GODMANSKAP ENLIGT 11 KAP 4 § FÖRÄLDRABALKEN &
FÖRVALTARSKAP ENLIGT 11 KAP 7 § FÖRÄLDRABALKEN**

Innehåll

Inledning.....	3
God mans behörighet.....	3
Förvaltarens behörighet.....	4
Uppgifter som ingår i god mans/förvaltarens roll.....	5
Förvalta egendom	5
Inledande åtgärd	5
Gåva.....	9
Omplacering av huvudmannens tillgångar.....	9
Avveckling av bostad	9
Åtgärder vid huvudmannens död.....	10
Ansökningar till överförmyndarnämnden	10
Redovisa och föra räkenskaper	11
Sörja för person.....	12
Bevaka huvudmannens rätt	12
Vad ingår inte i ditt uppdrag?.....	13
Rätt till arvode och ersättning.....	13
Överklagande av Överförmyndarnämndens beslut	14
Upphörande av godmanskapet/förvaltarskapet och entledigande.....	14
Rätt att ta del av handlingar	15
Tillsynsmyndigheter	15
Vill du veta mer?.....	16

Inledning

Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållanden behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, kan en god man utses för honom/henne. Det kan gälla personer med långvarig fysisk sjukdom, psykisk sjukdom, åldersdemens, missbruk samt psykisk utvecklingsstörning m fl. För att få god man måste sjukdomen eller den psykiska störningen påverka personens möjlighet att fatta egna beslut i ekonomiska eller juridiska frågor. Om hjälpbehovet kan tillgodoses på ett mindre ingripande sätt, genom att den enskilde t.ex. utfärdar en fullmakt, ska inte godmanskap anordnas. Att få hjälp av en god man är frivilligt och den enskilde måste samtycka till den gode man som utses. Om samtycke inte kan ges måste det finnas ett läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd som visar att samtycke inte kan lämnas.

Om det inte är tillräckligt med god man eller någon annan mindre ingripande åtgärd kan det vara aktuellt att förvaltare anordnas. Förutsättningarna för att en förvaltare ska förordnas är delvis desamma som vid förordnande av god man, dvs. personen ska på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande vara i behov av hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Förvaltarskap är en tvångsåtgärd och det krävs inte den enskildes samtycke till att anordna förvaltarskap.

För att förvaltarskap ska vara aktuellt ska den enskilde vara ur stånd att vårda sig eller sin egendom vilket ska vara styrkt genom ett läkarintyg inför förvaltarskap. Att vara ur stånd innebär att det finns en uppenbar risk att den enskilde företar skadliga rättshandlingar. Skadliga rättshandlingar kan exempelvis vara att den enskilde tar ut alla sina pengar och använder dem till andra saker än det mest livsnödvändiga som att betala sina räkningar och till mat. Det kan röra sig om en person som är så omdömeslös i sitt handlande att det hotar hans eller hennes sociala existens.

Den som har fått en god man eller förvaltare kallas för huvudman. Det är tingsrätten som beslutar om en person ska få god man eller förvaltare. De grundläggande bestämmelserna om godmanskap finns i föräldrabalken (FB).

God mans behörighet

Gode mannen är att anses som en legal ställföreträdare för huvudmannen. Den gode mannen har däremot ingen bestämmanderätt över huvudmannen. Allt som

den gode mannen företar för huvudmannens räkning måste ske med dennes samtycke om huvudmannen förstår vad saken innebär. Det innebär att huvudmannen har kvar sin rättshandlingsförmåga och har full rätt att bestämma över sina egna angelägenheter och sin egendom. Han eller hon har tillgång till alla sina bankmedel och kan ingå avtal.

Om huvudmannen inte kan ge uttryck för sin mening måste detta styrkas genom t.ex. läkarintyg. Om inte huvudmannens samtycke inhämtas när detta är möjligt kan rättshandlingen bli ogiltig och om det får till följd att den som ingått rättshandlingen med gode mannen blir lidande, riskerar gode mannen att bli skadeståndsskyldig mot godtroende tredje man.

Den gode mannen behöver inte ha huvudmannens samtycke för de rättshandlingar som företas inom ramen för den dagliga hushållningen eftersom det förutsätts att huvudmannen lämnat sitt samtycke till detta när han eller hon samtyckte till att få god man. Till den dagliga hushållningen räknas exempelvis betalning av hyra, vårdkostnader, skatter, telefon m.fl. regelbundna betalningar för den dagliga tillvaron. Regeln gäller också bankutttag etc. som är led i sådana betalningar. Bestämmelsen gäller dock endast om gode mannen handlar inom ramen för sitt uppdrag.

Huvudmannens samtycke kan inhämtas i efterskott eller bedömas vara underförstått. Ett generellt samtycke kan också ges från huvudmannen till den gode mannen till rättshandlingar inom ramen för uppdraget. En god man bör dock, där det är möjligt, höra vilken mening huvudmannen har i alla angelägenheter av större betydelse. Om huvudmannen är gift/samboende ska även makens/sambons mening inhämtas i angelägenheter av större betydelse.

Förvaltarens behörighet

Till skillnad mot vad som gäller för godmanskapet behöver inte förvaltaren inhämta huvudmannens samtycke. Förvaltaren är ensam behörig att ingå avtal och andra rättshandlingar för huvudmannens räkning inom ramen för sitt uppdrag. Om det är möjligt ska dock förvaltaren höra vilken mening huvudmannen och hans eventuella make/sambo har i angelägenheter av större betydelse.

Om förvaltaren överskrider sin behörighet eller handlar utanför sitt uppdrag blir inte rättshandlingen bindande för huvudmannen. Förvaltaren kan då bli skadeståndsskyldig mot godtroende tredje man (FB 11:11). Förvaltaren kan även bli skyldig att ersätta skada som han/hon uppsåtligt eller av vårdslöshet har orsakat sin huvudman (FB 12:14,15).

Om huvudmannen själv företar en rättshandling inom ramen för förvaltarens uppdrag blir rättshandlingen ogiltig, om inte förvaltaren lämnar sitt samtycke till den (11:10). Även om förvaltare har förordnats har huvudmannen rätt att ingå arbetsavtal och förfoga över sin arbetsinkomst (FB 11:8).

Uppgifter som ingår i god mans/förvaltarens roll

Uppdraget som god man/förvaltare kan omfatta följande delar:

- Förvalta egendom
- Sörja för person
- Bevaka rätt

Godmanskapet/förvaltarskapet kan omfatta alla tre delarna, eller bara en eller två delar. Det är rätten som bestämmer omfattningen av gode manns/förvaltarens uppdrag. Godmanskapet/förvaltarskapet ska anpassas till det behov som den enskilde har och kan i vissa fall enbart avse en viss egendom eller enskild angelägenhet. På registerutdraget som du får av överförmyndarnämnden framgår det vilken eller vilka delar som ingår i ditt förordnande. Registerutdraget används tillsammans med din legitimation för att styrka din behörighet som god man eller förvaltare.

Förvalta egendom

Här kan du som är god man/förvaltare läsa om vad som förväntas av dig när förvalta egendom ingår i ditt uppdrag

Inledande åtgärd

1. När du får ditt förordnande är det viktigt att du så snart som möjligt tar kontakt med huvudmannen, anhöriga, eller andra personer som kan upplysa om huvudmannens ekonomi, hälsotillstånd, vistelseort m.m. Om huvudmannen är intagen på sjukhus eller annan vårdinrättning kan kurator, avdelningsföreståndare eller läkare ge nödvändiga upplysningar. Du ska snarast möjligt ta hand om huvudmannens tillgångar. Det är därför viktigt att försäkringskassan, hyresvärd, posten, banker, skattemyndigheten m.fl. blir informerade om förordnandet.

Skriv till alla som skickar **fakturor och räkningar till huvudmannen** och förklara att du är god man för den enskilde och att räkningarna ska skickas hem till dig. Bifoga registerutdrag som bevis på att du är god man. (Samråd

dock med huvudmannen i denna del, ibland kan du hämta räkningarna hos huvudmannen.)

2. Är huvudmannen rätt **folkbokförd**? Annars anmäler du rätt folkbokföringsadress till Skatteverket.
3. Anmäl din egen adress som **särskild postadress** till Skatteverket. Då får huvudmannen en c/o-adress hem till dig. (Samråd dock med huvudmannen i denna del, ibland kan du hämta räkningarna hos huvudmannen.)
4. Betala huvudmannens räkningar över det konto i huvudmannens namn där löpande inkomster går in (detta är det s.k. **fria kontot, räkningskontot eller godmanskontot**). Antingen bestämmer du och huvudmannen att ett konto som redan finns ska vara ditt räkningskonto/godmanskonto och att huvudmannen inte tar ut pengar från detta. Eller så öppnar du ett nytt konto i huvudmannens namn och skriver till försäkringskassan m.fl. och förklarar att huvudmannens löpande inkomster ska gå in på detta. **Du får absolut inte sammanblanda din ekonomi med huvudmannens.** Saldot på räkningskontot bör inte mer än undantagsvis uppgå till mer än ett halvt prisbasbelopp vilket motsvarar ungefär 20 000 – 25 000 kr. Om saldot överstiger detta belopp, bör löpande överföringar göras till ett sparande.
5. Ta reda på vilka ersättningar din huvudman får och kontrollera om det finns något annat, som han eller hon kan vara berättigad till. Ta kontakt med Försäkringskassan och/eller pensionsmyndigheten för att informera dig om vad din huvudman kan ha rätt till för ersättning. Om huvudmannen har rätt till bostadstillägg, bostadsbidrag, handikappersättning, sjukersättning, aktivitetsersättning; ansök om detta hos Försäkringskassan **eller** Pensionsmyndigheten.
6. Har huvudmannen **skulder**? Vid behov kontakta kommunens Budgetrådgivare/Skuldsanerare eller Kronofogden. Kontrollera att huvudmannen uppnår skälig levnadsnivå (så att skulderna inte regleras på ett sådant sätt att huvudmannen inte har pengar till hyra, el och mat m.m.).
7. Om huvudmannen har rätt till **ekonomiskt bistånd**; ansök om sådant hos Socialförvaltningen.
8. Tillhör din huvudman den s.k. **LSS-kretsen**; ansök om insatser enligt LSS-lagen (t.ex. personlig assistans, särskilt boende, ledsagare, kontaktperson,

dagligverksamhet). Ansökan görs hos Vård- och omsorgsförvaltningen genom kontakt med biståndshandläggare/LSS-handläggare.

9. Är din huvudman i behov av **bistånd enligt socialtjänstlagen** (hemtjänst (städning, hygien, inköp av mat och medicin m.m.), boendestöd, kontaktperson, ledsagare, färdtjänst m.m.). Ansökan görs hos Vård- och omsorgsförvaltningen genom kontakt med biståndshandläggare.
10. Ibland har din huvudman inte rätt till insatser från Vård- och Omsorgsförvaltningen, utan från Socialförvaltningen. Även Socialförvaltningen kan ge **bistånd enligt socialtjänstlagen** i form av boendestöd, kontaktperson o.d. Vård- och omsorgsförvaltningen och Socialförvaltningen bör kunna förklara vilken myndighet som kan hjälpa just din huvudman.
11. Om huvudmannen har omsorgshjälp är det viktigt att lämna rätt uppgifter till **avgiftshandläggarna** på Vård- och omsorgsförvaltningen, så att huvudmannen betalar rätt omsorgsavgifter.
12. För **löpande anteckningar/bokföring** och **spara på verifikationer** (räkningar, kvitton, kvittenser) i en pärm, som är systematisk ordnad. Om du överlämnar kontanter till personal på boendet, var noga med att du får ett kvitto från den som mottagit pengarna. Undvik kontanthantering om t.ex. hemtjänsten handlar åt den enskilde; skaffa istället t.ex. ett ICA-kort i huvudmannens namn och överför varje månad pengar till detta konto som räcker till matinköp m.m. Skaffa en pärm åt hemtjänsten där de sätter in kvitton som visar att de handlat till huvudmannen. Den hemtjänstpersonal som handlat ska skriva sitt namn på kvittona.
13. Kontrollera att huvudmannen har en **hemförsäkring**.
14. Om huvudmannen har ett bankfack ska du fråga huvudmannen om du får titta i det. Gör en inventering av innehållet tillsammans med en banktjänsteman. Om det ligger kontanter i bankfacket bör du sätta in dem på ett konto istället. Ligger det ett testamente i bankfacket ska du inte öppna det, om det är förseglat.
15. Vid förvaltarenskap får inte huvudmannen själv bestämma över den egendom som ingår i förvaltarens uppdrag. Av den anledningen är det angeläget att du anmäler till inskrivningsmyndigheten om ditt förordnande omfattar en fastighet eller tomträtt som tillhör huvudmannen. En sådan anmälan om

förvaltare kommer att antecknas hos inskrivningsmyndigheten som en anmärkning i deras lagfarts- eller innehavarspalt och därefter utgöra ett hinder för huvudmannen att sälja fastigheten/tomträtten.

Förteckning

När du blivit förordnad till god man/förvaltare ska du göra en förteckning över din huvudmans tillgångar och skulder. Blankett för förteckning kan fås hos överförmyndarnämnden.

Förteckningen ska avges "på heder och samvete" och inlämnas till överförmyndarnämnden inom två månader efter förordnandet. Vid byte av god man/förvaltare behöver den tillträdande gode mannen/förvaltaren inte lämna förteckning. **Samtliga tillgångar och skulder som anges i förteckningen ska redovisas per den dag som du förordnades. Datum framgår av ditt registerutdrag.**

Förteckningsblanketten ska fyllas i och innehålla följande uppgifter:

- Fullständiga uppgifter om din och huvudmannens namn, adress, personnummer och telefon.
- Om huvudmannen äger bankmedel ska uppgift lämnas om såväl bankens namn som kontonummer och inestående belopp.
- Fastighet upptas i förteckningen till sitt taxeringsvärde. Ange i förteckningen hur stor andel som huvudmannen äger. I lantmäteriets fastighetsregister eller hos Skatteverket kan du kontrollera om huvudmannen äger någon fastighet. Skatteverket kan även lämna uppgifter om aktuellt taxeringsvärde för fastigheten.
- Om huvudmannen äger en bostadsrätt inhämta underlag från bostadsrättsföreningen som visar att bostadsrätten ägs av huvudmannen och hur stor andel huvudmannen äger.
- Värdepapper tas upp i förteckningen till marknadsvärde.
- Lösöre behöver inte specificeras om det inte gäller antikviteter, konst etc.
- Skulder ska anges med belopp och namn på långivaren.
- Har huvudmannen fått tillgångar genom bodelning, arv, testamente eller gåva ska du vid avlämnade av förteckningen bifoga styrkt avskrift av bodelnings- eller skifteshandling, testamente eller gåvobrev.
- Om huvudmannen äger tillgångar som inte förvaltas av dig ska detta anges i förteckningen.

Banktillgodohavande ska styrkas med bevis från banken. En god man/förvaltare ska endast ha direkt tillgång till ett konto för att sköta den löpande ekonomin inom ramen för den dagliga hushållningen, det så kallade "fria kontot", räkningskontot eller godmanskontot. Du ska be de banker som huvudmannen har konton i, om intyg på att samtliga konton och depåer som inte är avsedda för den dagliga hushållningen är försedda med "**överförmyndarspär**". Överförmyndarspär innebär att du endast har dispositionsrätt till kontot med överförmyndarnämndens samtycke. Underlag från banken som visar vilka konton som är spärrade, ska skickas in tillsammans med förteckningen.

Aktier, obligationer, pantbrev, skuldebrev och liknande värdehandlingar får inte sammanblandas med din egendom. Om det behövs för att trygga förvaltningen får överförmyndarnämnden bestämma att värdehandlingarna ska förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut, d v s bank eller värdepappersbolag.

Gåva

Du får som god man/förvaltare inte ge bort huvudmannens egendom. Endast sedvanliga gåvor som julklappar och födelsedagspresenter av mindre värde och som inte står i missförhållande till huvudmannens ekonomiska förhållanden, är tillåtna. I vissa fall kan överförmyndarnämnden medge att gode mannen/ställföreträdaren får lämna understöd till anhörig. Kontakta överförmyndarenheten för mer information.

Omplacering av huvudmannens tillgångar

Du ska se till så att huvudmannens tillgångar är placerade på ett sätt som ger tillräcklig trygghet och skälig avkastning. Om du vid tillträddandet av ditt uppdrag upptäcker att detta inte är fallet bör tillgångarna placeras om. Tänk på att du vid godmanskap behöver din huvudmans samtycke till omplaceringar. Vissa placeringar kräver också överförmyndarnämndens tillstånd. För information om dessa regler, kontakta överförmyndarenheten.

Avveckling av bostad

Behov av att avveckla bostaden kan finnas om huvudmannen inte har ekonomiska möjligheter att behålla bostaden eller att han/hon på grund av sin sjukdom aldrig mer kan återvända till bostaden. Innan avvecklingen påbörjas bör du ha förvissat dig om att huvudmannen inte längre kan ha nytta av sin bostad.

Överförmyndarens tillstånd krävs inte vid avvecklingen av en hyresrätt. Tänk på att du vid godmanskap behöver huvudmannens samtycke till att avveckla bostaden. Om huvudmannen saknar beslutsförmåga och du inte kan inhämta dennes samtycke behöver du inhämta ett läkarintyg som visar detta.

Avvecklingen innebär att en rad olika åtgärder måste vidtas. Åtgärderna kan innebära t.ex. uppsägning av bostad, elabonnemang, telefonabonnemang och försäljning av lös egendom. Du bör visa ett gott omdöme och i så stor utsträckning som det är möjligt samråda med huvudmannen och/eller huvudmannens anhöriga.

Åtgärder vid huvudmannens död

När huvudmannen avlider upphör ställföreträdarskapet omedelbart. Du ska omgående överlämna egendom som tillhör huvudmannen till dödsboet som ska överta förvaltningen. Om huvudmannen inte har några släktingar ska du ta kontakt med kommunens dödsbohandläggare på Socialförvaltningen och anmäla dödsfallet. Socialnämnden ska göra en släktutredning för att utreda så att det inte finns några dödsbodelägare. Om det inte finns några dödsbodelägare får kommunen ta över ansvaret och kommer utse någon som förvaltar dödsboet. Det blir också Socialnämnden som får ordna att begravning kommer till stånd.

Innan de förvaltade tillgångarna kan överlämnas till någon annan får du enbart vidta åtgärder som är nödvändiga för att behålla egendomen.

För information om dessa regler se informationsbladet ”Åtgärder när huvudmannen avlider” eller kontakta överförmyndarenheten.

Ansökningar till överförmyndarnämnden

Vissa rättshandlingar som du företar för din huvudmans räkning krävs förutom huvudmannens samtycke, tillstånd från överförmyndarnämnden. Exempel på sådana rättshandlingar är:

- ta ut medel från överförmyndarspärtrat konto
- omplacera huvudmannens medel
- sälja eller inteckna huvudmannens fastighet, bostadsrätt, tomträtt
- köpa fastighet, bostadsrätt, tomträtt
- ta upp lån för huvudmannen
- låna ut huvudmannens medel
- köpa aktier för huvudmannens medel
- låta huvudmannen driva en rörelse

- ingå avtal om arvskifte

Ta kontakt med överförmyndarenheten för mer information om vad som gäller. Innan överförmyndarnämnden tar ställning till om samtycke ska lämnas till en förvaltningsåtgärd av större vikt ska huvudmannen och dennes make eller sambo samt närmaste släktingar beredas tillfälle att yttra sig.

Redovisa och föra räkenskaper

En god man/förvaltare måste föra räkenskaper över huvudmannens inkomster och utgifter (FB 12:5). Det räcker i princip att detta görs i den nedladdningsbara årsräkningsblanketten som finns på Lunds kommuns hemsida. Räkenskaperna bildar underlag för den redovisning som du ska lämna till överförmyndarnämnden före den 1 mars varje år. Denna redovisning, som kallas **årsräkning**, ska avse förvaltningen under föregående kalenderår.

I årsräkningen ska medtas:

- tillgångar och skulder vid årets början
- inkomster och utgifter under året och
- tillgångar och skulder vid årets slut

Av årsräkningen ska framgå hur mycket som har använts för huvudmannens uppehälle eller nytta i övrigt. Om bankmedel ingår bland tillgångarna ska inestående belopp styrkas med bevis från banken. Om det finns värdehandlingar som inte är deponerade ska gode mannen bifoga ett intyg av två personer att värdehandlingarna finns i hans förvar. Äger huvudmannen tillgångar som inte står under din förvaltning ska dessa särskilt anges i årsräkningen.

Spara fakturaunderlag, kvitton och andra verifikationer. I samband med granskning ska du kunna styrka de uppgifter som lämnats i årsräkningen. **Pengar och värdepapper som tillhör huvudmannen ska förvaras så att de inte sammanblandas med andra tillgångar.**

När ditt uppdrag upphör ska du inom en månad sända in redovisning till överförmyndarnämnden för tiden från årets början till dess att uppdraget upphörde. Sådan redovisning kallas **sluträkning**. Du ska naturligtvis också lämna de tillgångar som förvaltats till huvudmannen eller till ny god man eller förvaltare. Denna skyldighet gäller även mot huvudmannens dödsbo.

Sörja för person

Omfattar förordnandet att "sörja för huvudmannens person" är det självfallet viktigt att du håller dig välinformerad om huvudmannens personliga förhållanden och om huvudmannens eventuella behov av stöd, hjälp och omvårdnad. Genom kontakter med sociala organ, anhöriga eller vårdinrättning kan du hjälpa huvudmannen få en bättre bostad, hemhjälp eller bättre vårdform. Samarbete med kontaktpersoner inom socialtjänst, omsorgsverksamhet och försäkringskassa är naturligtvis viktiga i de fall där sådana stödpersoner finns förordnade.

Huvudmannens behov av sociala kontakter, fritidsverksamhet och annan rekreation måste också uppmärksammas av dig. Personliga kontakter mellan dig och din huvudman bör naturligtvis förekomma men behovet av detta kan variera från fall till fall.

I sörja för person ingår även skyldigheten för en god man att se till att huvudmannens ekonomiska medel blir använda till hans uppehälle, utbildning och nytta. Principen är ju att det är huvudmannen själv som ska avgöra hur han vill använda sina medel. När huvudmannen saknar egen beslutsförmåga, t.ex. en huvudman med en grav demens eller grav utvecklingsstörning får du i praktiken större eget utrymme att dirigera sådana frågor, ansvaret blir då också stort. Om det finns anhöriga, kan dessa tillfrågas om vad huvudmannen tycker om. Gode män ska inte snåla med huvudmannens egna medel utan istället se till att dessa kommer till praktisk nytta och glädje för huvudmannen.

Bevaka huvudmannens rätt

Uppgiften som god man att bevaka rätt innebär att du ska se till så att huvudmannens rättigheter tillvaratas gentemot utomstående. Det kan exempelvis röra sig om att företräda huvudmannen gentemot myndigheter vid ansökningar och överklaganden. Om huvudmannen ska ärva pengar eller sälja sin bostad innebär det att se till att allt går rätt till, i enlighet med gällande rätt.

Exempel på uppgifter:

- överklaga beslut som har gått huvudmannen emot
- bevaka huvudmannens rätt i dödsbo
- företräda huvudmannen vid avveckling av bostad, vid kontakter med fordringsägare, vid upprättande av avbetalningsavtal, vid ansökan om skuldsanering, vid ärende i hyresnämnd

- ansöka om stöd och service enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS)
- ansöka om bostadsbidrag
- företräda huvudmannen vid försäljning/köp av bostad

Vad du utträttat som god man i delarna ”sörja för person” och ”bevaka rätt” redovisas årligen i redogörelsedelen i årsredovisningen.

Vad ingår inte i ditt uppdrag?

Det ingår inte i ditt uppdrag som god man att hjälpa huvudmannen med praktiska sysslor. Du ska inte städa, handla eller gå på bio med huvudmannen. Du ska inte heller skjutsa huvudmannen till olika möten. Det ingår inte heller i ditt uppdrag att hjälpa huvudmannens familjemedlemmar. En god man har ingen rätt att bestämma vilken vård som huvudmannen ska få. Om huvudmannen inte kan uttrycka sin vilja i vården ska närstående i första hand hjälpa till. I övriga fall får sjukvården besluta om lämpliga vårdinsatser.

Rätt till arvode och ersättning

Den som är god man/förvaltare har rätt till ett skäligt arvode för uppdraget och ersättning för nödvändiga utgifter som uppdraget medfört (FB 12:16). Det är överförmyndarnämnden som beslutar om arvodet och ersättningen.

Överförmyndarnämnden bestämmer också om arvodet/ersättningen ska betalas av huvudmannen eller av kommunen.

Huvudregeln är att det är huvudmannen som ska betala arvodet. Det är storleken på huvudmannens inkomster eller tillgångar som avgör om huvudmannen ska betala arvodet. Om huvudmannens inkomster före skatteavdrag överstiger 2,65 prisbasbelopp eller tillgångarna överstiger 2 prisbasbelopp ska han/hon betala arvodet. Om både inkomsten och tillgångarna understiger dessa värden ska kommunen betala arvodet. Om inkomsterna eller tillgångarna överstiger 2,65 gånger prisbasbelopp respektive två gånger prisbasbelopp, men inte med så stort belopp att det täcker hela arvodet, kan överförmyndarnämnden göra en fördelning mellan huvudmannen och kommunen.

Huvudregeln kan frångås om det finns särskilda skäl, t.ex. om huvudmannen har höga levnadsomkostnader för medicin, sjukvård etc. I ett sådant fall kan kommunen betala arvodet.

Överklagande av Överförmyndarnämndens beslut

Är du missnöjd med överförmyndarnämndens beslut i något ärende kan du överklaga beslutet till tingsrätten inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Talan ska ställas till Lunds tingsrätt, Box 75, 221 00 Lund, men inges till Överförmyndarnämnden i Lund, Box 41, 221 00 Lund.

Upphörande av godmanskapet/förvaltarskapet och entledigande

Om huvudmannen inte längre vill ha god man/förvaltare kan han/hon när som helst ansöka om ett upphörande. Även huvudmannens maka/make/sambo och närmaste släktingar har rätt att ansöka om att godmanskapet/förvaltarskapet ska upphöra. En ansökan om upphörande får också göras av god man och av överförmyndaren. Beslut om upphörande fattas av tingsrätten. I samband med att tingsrätten fattar beslut om upphörande av godmanskapet/förvaltarskapet, entledigas du från ditt uppdrag.

Godmanskapet/förvaltarskapet ska upphöra när huvudmannen inte längre har behov av god man eller förvaltare. Eftersom godmanskap bygger på huvudmannens samtycke ska godmanskapet upphöra om huvudmannen inte längre samtycker till god man.

Du har rätt att på egen begäran bli entledigad från ditt uppdrag som god man/förvaltare. Du är dock skyldig att kvarstå som ställföreträdare tills en ny har förordnats. Ansökan om entledigande/byte av ställföreträdare får även göras av huvudmannen, hans/hennes maka/make/sambo och närmaste släktingar. Överförmyndarnämnden får också självmant ta upp frågan om ett entledigande. En god man/förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund av detta är olämplig för uppdraget eller som av någon annan anledning inte längre är lämplig att utöva uppdraget, ska entledigas. Beslut om entledigande fattas av överförmyndarnämnden.

Godmanskapet/förvaltarskapet upphör automatiskt om du som ställföreträdare avlider. Berätta därför gärna för dina anhöriga att du är god man eller förvaltare. Om du avlider blir ditt dödsbo skyldigt att lämna in en sluträkning till överförmyndarnämnden, avseende din huvudman.

När huvudmannen avlider upphör ställföreträderskapet omedelbart. Vilka åtgärder som du behöver vidtas kan du läsa om under avsnittet ”Åtgärder vid huvudmannens död”.

Rätt att ta del av handlingar

Huvudmannen har rätt att ta del av de handlingar som rör godmanskapet/förvaltarens och som förvaras hos överförmyndarnämnden. En sådan rätt har också huvudmannens make/sambo och närmaste släktingar (FB 16:7). Du som god man/förvaltare har däremot inte rätt att ta del av de handlingar som berör huvudmannen och förvaras i överförmyndarnämndens akt. Om du begär ut handlingar hos överförmyndarnämnden måste en sedvanlig menprövning göras för att ta ställning till om ett utlämnande av handlingen eller uppgiften kan medföra skada för huvudmannen.

Tillsynsmyndigheter

Godmanskap och förvaltarens står under tillsyn av överförmyndaren. Överförmyndare väljs av kommunfullmäktige för en tid av fyra år. Kommunen kan bestämma att det i stället för ensam överförmyndare ska finnas en överförmyndarnämnd.

I Lunds kommun finns en överförmyndarnämnd som utövar tillsyn över förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet. Den dagliga handläggningen sköts av tjänstemännen på överförmyndarenheten. Den politiska nämnden sammanträder en gång i månaden och vid behov. Överförmyndarnämndens uppgift är att kontrollera hur gode mannen eller förvaltaren sköter sitt uppdrag. Tillsynen innebär bland annat att överförmyndarnämnden kontrollerar att huvudmannens tillgångar används för hans eller hennes nytta och att de är tryggt placerade och ger skälig avkastning.

Gode män och förvaltare är skyldiga att lämna överförmyndarnämnden de upplysningar om sin verksamhet som begärs (FB 12:9). Överförmyndarenämnden ska granska gode mannens/förvaltarens förvaltning (förteckningar, årsredovisning, sluträkning). Om du som god man/förvaltare inte lämnar in redovisning i rätt tid till överförmyndarnämnden, kan överförmyndarnämnden vid vite förelägga dig att fullgöra din redovisningsskyldighet.

Länsstyrelsen kontrollerar att överförmyndarnämnden fullgör sina skyldigheter.

**LUNDS
KOMMUN**

Överförmyndarnämnden

Vill du veta mer?

”God man och förvaltare-en handbok” av Daniel Sjöstedt & Peter Sporrstedt

”Gode mannens ABC” av Jan Wallgren

”God man eller förvaltare-en praktisk handbok” av Kerstin Fälldin

”God man & förvaltare – En praktisk vägledning” av Tommy Hansson